

(Време, 28.10.2010)

За инвестиције у неки нови технолошки ниво четврте генерације Телекомов профит није довољан. Уосталом, он је већ данас неефикаснији од већине оператера у окружењу и остварује, на пример, пет пута мањи приход по запосленом од Телекома Словеније и два и по пута мањи такав приход од Телекома Хрватске

Влада Србије је 14. октобра донела одлуку о продаји 51 одсто капитала свог удела у акционарском друштву Телеком Србија, па је 20. октобра у лондонском "Фајненшел тајмсу" и београдској "Политици" освануо оглас са позивом на тендер на коме ће моћи да учествују компаније које су пружале телекомуникационе услуге у претходних пет година са најмање 20 милиона претплатника фиксне и мобилне телефоније, интернет и мултимедијалних садржаја до краја 2009. године. У наставку огласа се додаје да ће те компаније морати да дају доказ да имају тржишну капитализацију од најмање три милијарде евра на дан 30. септембра 2010. године и у претходној години остварени консолидовани приход већи од четири милијарде евра и консолидована средства од најмање пет милијарди евра. Претквалификационе пријаве примаће се до половине новембра.

Шта се прво може закључити из саме чињенице да је Влада коначно донела одлуку о продаји Телекома и расписала тендер за прикупљање понуда купаца? Мора се закључити да су се коначно стекла три услова неопходна за овај крупан потез: да је процењено да је оваква продаја економски неизбежна за Србију, да је она политички профитабилна за владајућу коалицију (то јест да ће њени политички профити бити већи од политичких трошкова) и да је у начелу нађен бар један купац (а боље је кад их је више) који је спреман да плати такав минимум цене за понуђено предузеће да продаја може бар минимално задовољити економске и политичке разлоге због којих се креће у операцију. Да покушамо, у најкраћем, да проценимо како су се "сложиле" споменуте три претпоставке за одлуку о продаји Телекома.

Кад је реч о економској нужности да се сада прода Телеком Србија, Влада и водећи политичари су на највећој муци, јер они из својих разлога нису довољно објаснили грађанима Србије у колико крупним економским проблемима се налази земља.

Кад је реч о економској нужности да се сада прода Телеком Србија, Влада и водећи политичари су на највећој муци, јер они из својих разлога нису довољно објаснили грађанима Србије у колико крупним економским проблемима се налази земља. Због тога је лансирана прича да се Телеком продаје ради изградње аутопутева према Чачку из два правца (од Београда и од Појата), са још два мала стратешка уступка источној (аутопут Параћин–Зајечар) и западној Србији (брза саобраћајница Рума–Шабац–Лозница). Томе је министар привреде Млађан Динкић, изгледа на своју руку, додао и докапитализацију Комерцијалне банке за 100 милиона евра, "да не би од септембра 2012. године Европска банка за обнову и развој постала њен већински власник". На тај начин, у јавност је убачена једна у суштини бесмислена тема – да се новац који ће се добити продајом Телекома неће користити за покриће хронично растућег буџетског дефицита, то јест да ће новац од продаје бити стављен "у развојну функцију". Реч је, заправо, о пуком "надомештавању", односно рокади, јер законом гарантована јавна потрошња увек има апсолутни приоритет.

Гласови и патологија

Сви, међутим, трубе да ће новац од Телекома овога пута "покренути Србију", запослити 30.000 људи итд., а наравно да ће он, у суштини и пре свега, покривати очекиване неиздрживе буџетске дефиците Србије у наредним годинама. И у томе начелно нема ништа погрешног. Да ли оне опозиционе странке које су се већ изјасниле против продаје Телекома доиста сматрају да Србија треба да дође у ситуацију да нема новца да исплати државне чиновнике, полицајце и војнике, учитеље и докторе, сиротињу и пензионере и да због тога треба надаље да смањује буџет који је већ апсолутно два пута мањи од хрватског, а релативно четири пута мањи од словеначког? И да при том, усред стагнације, држава остане без икаквих средстава с којима би преко инвестиционог циклуса у инфраструктури бар покушала да покрене некакав замајац опште привредне коњунктуре? При том ће, дакако, "остати нешто" и за директнију "куповину гласова" на следећим парламентарним изборима, а можда ће понешто пасти у шешир и непосредним "извођачима продаје" – али то је већ прича о "државотворној патологији" у Србији која нас нажалост прати већ двеста година и није у главној вези са питањем да ли баш сада из економских разлога морамо продавати Телеком.

Дакле, када је једна "група стручњака" (на челу са ректором Београдског универзитета

проф. др Бранком Ковачевићем, а на репу са уредником "Балкан магазина" Славољубом Качаревићем), као претходница Коштуничиног става да никако не треба продавати Телеком, почетком ове године упутила отворено писмо председнику Републике Борису Тадићу са првим питањем: "Који су стручњаци, наведени именом, презименом и референцама, учествовали у изради студије оправданости продаје Телекома" – он им је једноставно могао послати одговор да прочитају, не декларативне и званичне стратегије развоја, него радне пројекције о економским перспективама Србије у наредном раздобљу, тмурне прогнозе о очекиваном приливу страног капитала, као и многобројне анализе пословања јавних предузећа Србије – па ће наћи "оправданост" о којој се распитују.

Раније грешке

Наиме, из ових анализа лако је закључити да је капитал целе друштвене и државне привреде Србије унапред потрошен још у "Милошевићевој деценији", само је продаја тог капитала опасно закаснила, јер се веровало да "демократија" може надокнадити претходне економске промашаје. То је у основи податка да у јавним предузећима Србије, према подацима с краја 2009. године, има три милијарде евра непокривених губитака и да се капитал тих предузећа хронично топи, јер народ нема новца да "отплати" раније социјално попуштање и разне друге класичне буџетске лудорије које нису књижене у државном буџету, већ су их политичкој класи донирала јавна предузећа. У том контексту може се посматрати и будућност Телекома, уколико остане у државној својини, јер његови досадашњи финансијски успеси само су плод експлозије тражње за услугама у мобилним комуникацијама (стекао је завидних 7,7 милиона претплатника), до технолошког нивоа који је он могао досад да прати. За инвестиције у неки нови технолошки ниво четврте генерације Телекомов профит није довољан. Уосталом, он је већ данас неефикаснији од већине оператера у окружењу и остварује, на пример, пет пута мањи приход по запосленом од Телекома Словеније и два и по пута мањи такав приход од Телекома Хрватске (према подацима које преноси "Економист магазин").

Када је реч о политичким разлозима који актуелну владајућу коалицију наводе на продају Телекома Србија, ствари су провидније. Влада Србије, чији су носиоци ДС, СПС и Г17 плус, вероватно зна да ће главни приговор опозиције бити да се ова велика фирма продаје да би се та коалиција провукла на следећим парламентарним изборима.

Поједностављено, Србија као држава, због буџетских дефицита, стагнације и општег сиромаштва, нема финансијске снаге да стане иза Телекома Србија, који би у наредним

годинама требало да се на домицилном тржишту суочи са новом офанзивом конкурентских фирми иза којих стоје дванаест пута богатија Норвешка и осам пута богатија Аустрија. Због тога је вероватно боље одмах, кроз цену продаје, узети будући, теоријски десетогодишњи или петнаестогодишњи профит Телекома, који је "у години продаје" нарастао на око 130 милиона евра, него се касније јадати да он у пракси није остварен према очекивањима, а нарочито не према потребама. Србија тешко може "купити" и инвестицију Фијата у Крагујевцу, а неколико у наредној деценији "отимати" или бар "бранити" тржиште од норвешког Теленора или аустријског ВИП-а и истовремено отплаћивати нето дуг Телекома Србије од читавих 758 милиона евра.

Притужбе и одбрана

А са аутопутевима, видећемо. Ту треба бити опрезан после искуства са употребом 1,5 милијарди евра, колико се приходовало од продаје Мобтела 2005. године – после чега је, наводно, изграђено само 27 километара аутопутева, преко фамозног НИП-а. Србија је, узгред буди речено, једина земља у Европи која је у последњих 40 година у просеку годишње градила мање од једног километра аутопута (а и то је претерано оптимистички процењено). Тешко је сличан пример наћи и у свету.

Када је реч о политичким разлозима који актуелну владајућу коалицију наводе на продају Телекома Србија, ствари су провидније. Влада Србије, чији су носиоци ДС, СПС и Г17 плус, вероватно зна да ће главни приговор опозиције бити да се ова велика фирма продаје да би се та коалиција провукла на следећим парламентарним изборима. Истовремено, опозициони Коштуничин ДСС, који се већ експлицитно изјаснио против продаје Телекома, има ту незгуду што је управо та странка водила Владу Србије када се наврат-нанос продавала Нафтна индустрија Србије руском Гаспромњефту (и цела гасна привреда приде) и када се за ту компанију, која је претходно деценијама била најуспешнија фирма Србије, добило оних скромних 400 милиона евра. Та странка је негде половином Коштуничиног премијерског мандата прво успела да "изврда" продају рафинерија и бензинских пумпи, која је била предвиђена тадашњим споразумом са ММФ-ом, да би касније, благо речено, када је споразум са ММФ-ом истекао, продала целу нафтну привреду руском државном предузећу, за мале паре. Та странка и њен премијер су, међутим, изгубили изборе 2008. године, мада су имали срећу да краткотрајно "руководе економском коњунктуром" и да се хвале да "нису подлегли ММФ-у" – што упућује на закључак да није све ни у финансијским основама парламентаризма, нити је отпор ММФ-у добар предизборни адут. Још грубље речено, Тадић и његови имаће начина да поводом продаје Телекома Србија подсети опозицију на то шта је све продато и како је продато и када је Коштуница био премијер, мада су у свим тим пословима асистирали и он и његови. Уосталом, још је Милошевић (1997. године), "уз подршку народа", био продао пола Телекома за 1,5 милијарди немачких

марака, па је Ђинђић касније, 2002. године, реоткупљивао 30 одсто италијанског учешћа за 195 милиона долара, да би држава Србија данас располагала са око 80 одсто власништва у овом предузећу (сетимо се, тада је Борис Тадић био министар за телекомуникације).

Купци и цена

У ствари, када се све мудровање гурне на страну, име купца и висина цене Телекома Србија која ће бити (или неће бити) постигнута у продаји – имаће великог политичког значаја, и то целој операцији даје и ризичну димензију. Наравно, уколико голи посао већ није закључен, па само остаје да му се накнадно навуче законска и демократска процедура?

Можда се ипак у те преговоре са Немцима укључио и неки други озбиљан купац.

Шпекулацијама да је Телеком практично већ продат Дојче Телекому ишле су наруку пролећне најаве премијера Мирка Цветковића да ће се на тендер ставити само 31 одсто акција у државном портфељу, јер би та фирма, преко грчког ОТЕ-а и његових 20 одсто власништва, тако дошла до контролног пакета купујући само трећину капитала Телекома Србија. Да се продаја креће у правцу Дојче Телекома закључивало се и по избору саветника из Сити групе, која је стари партнер немачког оператера, а тај саветник је баш уочи тендера за продају објавио да је вредност Телекома проценио на 2,43 милијарде евра. За пола власништва, дакле, теоретски би требало платити око 1,2 милијарде евра, што је "само" 200 милиона мање од онога што се по привредној чаршији развлачило као наводна "минимална цена". Истина, то је чак 400 милиона више од онога што су Немци нудили летос као последњу цену, на разочарање продаваца. Да ли их је у међувремену одобровољила одлука да ће се заједно са фиксном телефонијом (3,3 милиона корисника) продавати и њена инфраструктура? Чак и у том случају евентуални скок понуде од 800 на 1400 милиона евра деловао би предобро?

Можда се ипак у те преговоре са Немцима укључио и неки други озбиљан купац. Доиста, целу ту немачку причу помало замагљује околност да је на ОТЕ извршен притисак да и она стави својих 20 одсто власништва на пулт продаје (Енглези пишу да Грци том притиску нису одолели), што би могло да значи да изјава наше министарке за телекомуникације Јасне Матић, да су за Телеком Србија показали интерес и Франс

Удаја државне мезимице

Пише: Димитрије Боаров
субота, 13 новембар 2010 12:51

Телеком и Телеком Аустрија, те египатско-руски оператер Ораском, није само тактичке нарави. Видећемо да ли се чувени спор Француза и Аустријанаца на српском "топовском питању", са почетка 20. века, може поновити код данашњих српских комуникација. То је драж тендера – чак и ако су намештени, они посматрачима нуде обиље информација, а свим актерима намећу ризике највећег интензитета.